मास्तु भवतः आगमनम्

• (सं०) क्षीरसागरगुप्तः

पूर्वम् 'अटोमन्'नामकं साम्राज्यम् आसीत् । तत्र 'इस्तान्बुल्'नामके प्रदेशे कश्चन धर्मगुरुः (शेक्) वसति स्म । तस्य ज्ञानम् अपारम् । तदीयम् उपदेशं श्रोतुं बहवः समायान्ति स्म ।

सम्राजा अपि तदीया ख्यातिः श्रुता । सः कदाचित् तदीयम् उपदेशं श्रोतुं गतः । धर्मगुरोः वचनानि सम्राजे विशेषतः अरोचन्त । अतः सः प्रतिदिनमपि तदीयम् उपदेशं श्रोतुं गमनम् आरब्धवान् ।

कदाचित् सः धर्मगुरुम् अवदत् - ''मान्यवर ! भवतः उपदेशवचनानि नितराम् अपूर्वाणि भवन्ति । तेषां श्रवणाय मया अवसरः प्राप्तः यत् तत् मम पूर्वजन्मनः पुण्यस्य फलात् एव । तेषां श्रवणात् मया नूतनः प्रकाशः एव दृष्टः । यदि मया किमपि साहाय्यं करणीयं स्यात् तर्हि कृपया उच्यताम् । भवता आदिष्टं शिरसा ऊढ्वा निर्वर्तयिष्यामि'' इति ।

धर्मगुरुः सम्रजः मुखमेव क्षणं यावत् अपश्यत् । ततः सः अवदत् - ''किं मम इच्छानुसारं कार्यं कुर्यात् भवान् ?''

''तत्र कः सन्देहः ? आदिश्यताम् । तदहम् अवश्यं करिष्यामि एव'' - साभिमानम् अवदत् सम्राट् ।

''एवं तर्हि श्वः आरभ्य भवतः अत्र आगमनं मास्तु'' - धर्मगुरुः शान्ततया अवदत् ।

एतत् तु सम्राजः आघाताय जातम् । सः महता आश्चर्येण अवदत् - ''महात्मन् ! किम् एतत् उच्यते भवता ? मया किं वा अपराद्धं, येन भवता मम आगमनं निषिध्येत ? मया कोऽपि दोषः यदि आचरितः स्यात् तर्हि अहम् औदार्येण क्षन्तव्यः । मयि अनुग्रहदृष्टिः विधेया । अवकृपादृष्टेः पात्रत्वं न गमनीयः अहम् ।''

''भवता किमपि न अपराद्धम् । दोषः तु अस्मासु एव अस्ति । अतः एव मया तथा उक्तम्'' इति धर्मगुरुः अवदत् ।

''अस्य तात्पर्यं न अवगतं मया'' – सम्राट् अवदत् ।

तदा धर्मगुरुः विवृतवान् - ''भवतः अत्र आगमनस्य आरम्भात् पूर्वम् अस्मदीयाः सर्वे उपदेशश्रवणे आसक्ताः, प्रार्थनायां तत्पराः, भगवन्नामपठने प्रवृत्तिमन्तः च आसन् । किन्तु इदानीं तु भवतः सन्तोषणविषये एव तेषाम् अवधानम् । भवता दीयमानस्य उपायनस्य विषये एव दृष्टिः । भवतः उपस्थितेः एव प्रतीक्षा । भवतः उपस्थितिं निर्वोढुम् अपेक्षितम् अध्यात्मसामर्थ्यं न प्राप्तम् अस्माभिः ।...''

एतस्य श्रवणात् आश्रमजनाः सर्वे अवनतशिरस्काः जाताः ।